

Jean Kwok

Dans met mij

ISBN 978-90-225-7075-3
ISBN 978-94-023-0204-2 (e-boek)
NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Mambo In Chinatown*
Vertaling: Mireille Vroege
Omslagontwerp: Johannes Wiebel | punchdesign, München
Omslagbeeld: Shutterstock.com (zhuda; Vilar)
Zetwerk: CeevanWee, Amsterdam

© 2014 by Jean Kwok
© 2014 voor de Nederlandse taal: Meulenhoff Boekery bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

1

Ik heet Charlie Wong en ik ben de dochter van een danseres en een noedelmaker. Mijn moeder was vroeger prima ballerina bij de beroemde dansacademie van Beijing, totdat ze ervandoor ging om met mijn vader te trouwen – de knapste noedelmaker van Beijing, althans dat zei ze altijd, voor ze doodging. Hand in hand zijn ze naar Amerika gevlucht om een gezin te stichten. Jammer genoeg lijken mijn moeders genen mij geheel en al overgeslagen te hebben. Ik lijk op mijn vader, op dat knappe na dan. En ook op zijn handigheid na: hij is er nooit in geslaagd zijn uitstekende kwaliteiten als noedelmaker op mij over te dragen, al heeft hij het nog zo geprobeerd. Dus toen ik drieëntwintig was, werkte ik als afwasser in een restaurant in Chinatown, in New York. Mijn vader was daar de noedelchef. De klanten stonden in een rij bij de achterdeur om voor thuis pakjes van zijn ongekookte noedels te kopen.

Toen ik door het luik keek dat de kleine vaatwasruimte met de keuken verbond, zag ik mevrouw Lee bij de achterdeur staan. Ze had voor mijn vader extra lippenstift opgedaan en ze bleef strak naar zijn bruine handen kijken, die om de bamboestok geslagen lagen.

‘Kunt u ze voor mij extra lang maken?’ vroeg ze in het Mandarijn. Ze stond er een beetje stijfjes bij om vooral niet tegen de vettige deurpost aan te komen.

Mijn vader knikte, trok de bamboestok omhoog en liet hem nog één keer op het deeg op de tafel zakken. Het uiteinde van de

stok paste in een gat dat in de muur gemaakt was, vlak boven het tafelblad. Als hij de stok liet draaien werd het deeg bij elke beweging dunner. Het was zwaar werk. Ik wist dat zijn handen onder de eeltribbels zaten. Daarna sneed hij het deeg met zijn mes in volkomen regelmatige slierten en trok hij ze met de hand uit. Hij draaide ze tot een streng en rekte ze dan keer op keer uit. Het leek wel toverkunst.

Hij keek op en glimlachte even snel naar mevrouw Lee. ‘U bent zeker jarig vandaag.’

Ze giechelde nog ook – een vrouw van haar leeftijd. ‘U bent een intelligente man.’

Ik zou minachtend gesnoven hebben, maar de obers duwden net op dat moment weer een plastic bak met stapels kommen door het andere luik – het luik dat de vaatruimte met het restaurant verbond. Iedereen wist dat het geluk bracht als je op je verjaardag lange noedels op tafel zette, want die stonden symbool voor een lang leven, net zoals bijna iedereen in Chinatown nog wel wist dat de man van mevrouw Lee een paar jaar geleden was overleden. Ik gooide het eten op de borden weg en stapelde toen alles in een andere bak. Ik was er wel aan gewend dat vrouwen mijn vader complimentjes maakten, maar als je hem voor jezelf probeert te winnen, dan wens ik je veel succes, dame. Mijn vader had sinds de dood van mijn moeder niets meer met een andere vrouw gehad en dat zou waarschijnlijk ook nooit meer gebeuren; hij was nog steeds verliefd op haar. Ik tilde de zware bak met gemak op en droeg hem naar de gootsteen. Ik deed dit werk al jaren, al sinds ik van de middelbare school was, en dat was aan mijn biceps wel te zien. Ik boog mijn hoofd om weer door het luik te kijken om te zien wat mevrouw Lee uitspookte. Ik ving een vleug gember en knoflook op, die een van de koks net in een wok had gegooid.

Mijn vader had de uiteinden van het deeg aan zijn assistent gegeven en samen trokken ze de noedels over de hele lengte van

het vertrek uit, terwijl de andere kok hen ontweek. Mevrouw Lee straalde helemaal toen mijn vader de noedels, toen die klaar waren, voor haar oprolde.

‘Komt u toch bij ons eten. Ik beloof u dat de noedels zacht zullen zijn,’ zei ze.

Mijn vader boog ouderwets voor haar, vanuit zijn middel, en gaf haar het pakje. ‘Dat is heel vriendelijk van u, maar ik heb het erg druk met de zorg voor mijn twee dochters. U weet hoe dat gaat.’

‘Natuurlijk,’ zei ze. De hoeken van haar kleurige lippen zakten omlaag. ‘Een andere keer dan maar.’

‘Ja, ik wens u een lang en gelukkig leven,’ zei mijn vader, en hij draaide zich weer om naar zijn assistent. ‘Haal even een zak bloem uit de kelder, wil je?’

Ik had hem moeten helpen. Mijn vader nam me al van jongs af aan mee naar het restaurant om te kijken en te leren. Maar hoe ik ook mijn best deed, ik liet nog steeds alles vallen. ‘Je moet het deeg liefdevol behandelen,’ zei mijn vader, maar ik beukte er gewoon op in. Een noedelmeester had magische vingers. Die van mij waren onhandig, alsof ik altijd handschoenen aanhad. Mijn vader was lang en slank. Zijn karakteristieke neus en jukbeenderen gaven hem als man een krachtig gezicht, maar voor een vrouw waren die gelaatstrekken te scherp, volgens tante Monica en oom Henry. Ik was bruin, net als de rest van mijn vaders familie, en voor een Chinees meisje was ik vrij lelijk. Ik had al vroeg geleerd niet de aandacht op me te vestigen. Meestal slaagde ik daarin.

Ik veegde het zweet van mijn voorhoofd. Het was het stille uur van de middag, maar mijn voeten begonnen pijn te doen van de uren die ik sinds ’s ochtends vroeg al op de been was. Ik spoot wat afwasmiddel in de gootsteen en zette toen de warme kraan open. In het begin verdroeg ik het gloeiend hete water niet aan mijn handen, zelfs niet als ik er wat koud bij gedaan

had. Ik had het met handschoenen aan geprobeerd, tot ik door kreeg dat het hete water toch via de bovenkant van de handschoenen naar binnen stroomde, telkens als ik mijn armen in het water stak. Maar als ik nergens voor deugde behalve voor borden wassen, dan wilde ik ook een zo goed mogelijke bordenwasser zijn. Ik had de temperatuur elke dag wat verhoogd, tot mijn lichaam eraan gewend was. Ik vond het niet erg dat mijn handen en armen rood werden en kloofjes vertoonden. Dat was de prijs van mijn werk.

De opstijgende damp vermengd met de augustushitte was niet te harden. Ik liet een stapel kommen in het water zakken en stak toen mijn handen en onderarmen erin om ze af te wassen. Mijn huid was inmiddels zo ruw dat ik amper nog kreunde. Hoe heter het water, hoe sneller ik kon werken. Het restaurant beschikte wel over een vaatwasser, maar die was zo oud dat ik de borden eerst helemaal schoon moest maken voor ik ze erin zette, anders was ik voortdurend bezig om alle etensresten uit het binnenwerk te halen. Ik moest de borden als ze eruit kwamen ook goed nakijken om te zien of ze wel schoon waren. Vooral tijdens de drukke uren rond etenstijd was elke seconde kostbaar, anders hadden we geen schone borden en bestek meer.

Ik tilde nog een stapel vuile kommen uit de bak en zag dat er aan één kom een dikke kakkerlak hing. Ik bleef stokstijf staan. Ik wilde niet alles in het sop laten vallen en dan de inmiddels gekookte kakkerlak eruit moeten vissen. Het insect profiteerde van mijn verwarring en rende over mijn hand zo mijn arm op.

Ik gilde het uit. De borden die ik in mijn hand had gehad vielen op de grond, terwijl ik naar de kakkerlak sloeg en hem van mijn bloes probeerde te krijgen voor hij mijn gezicht bereikte. Plotseling werd de kakkerlak met een witte theedoek van me af geslagen. Hij landde op zijn rug op de grond, met dikke wuivende pootjes, en werd door de voet van een man geplet.

‘Je bent de onhandigste bordenwasser die we ooit gehad hebben!’ zei meneer Hu, de eigenaar van het restaurant. Zijn ronde wangen leken bedekt met een eeuwige laag vet. ‘Ruim dat onmiddellijk op!’

‘Het spijt me,’ zei ik. ‘Ik...’

‘Ik wil het niet horen!’

Mijn vader stond in de deuropening. ‘Meneer Hu, ze werkt heel hard.’

Toen meneer Hu mijn vader zag, verzachtte hij iets. Zonder mijn vader zou zijn restaurant het grootste deel van zijn klandizie kwijtraken. ‘Dat weet ik. En ze is ook sterk. Ruim gewoon die troep op, ja? Borden zijn duur.’

Ik begon de scherven meteen op te vegen. Toen meneer Hu weg was, zei ik: ‘Dank u wel, pap.’ Hoewel ik Chinees begreep, sprak ik het niet erg goed. Mijn vader en ik communiceerden meestal in het Engels. Soms sprak hij Chinees tegen me en antwoordde ik in het Engels.

‘Iedereen kan een nat bord laten vallen. Die man moet nodig met vakantie.’ Hij gaf me een liefdevol klopje op mijn schouder en ging terug naar de noedeltafel.

Als mijn vader er niet was geweest weet ik niet of het restaurant me had aangehouden, want er was geen gebrek aan goedkope arbeidskrachten. Ik werkte echter hard en wist dat het restaurant een aantal bordenwassers had gehad voordat ik in dienst was gekomen. Het was smerig werk, zelfs voor Chinatown.

Een uur later lag ik op een rij stoelen tegen de muur achter in het restaurant te slapen. Iedereen van het personeel deed daar tijdens zijn pauze een dutje, aangezien onze shifts van ’s ochtends vroeg tot ’s avonds laat duurden, afhankelijk van hoe druk het was. Als er meer klanten kwamen, bleef het restaurant open. Niemand sloeg acht op ons, zolang we maar met onze rug naar de andere tafeltjes toe lagen en we niet te hard snurkten.

Iemand tikte tegen de zijkant van mijn hoofd. Ik schrok wakker en pelde mijn wang geïrriteerd en gedesoriënteerd van het vinyl van de stoel. ‘Wat is er?’ Ik zag het vergeelde behang en draaide toen mijn hoofd om me op het hartvormige gezichtje van mijn zusje Lisa te focussen. ‘Niet aan mijn haar zitten.’

‘Sorry,’ zei ze, maar ik merkte wel dat ze het expres gedaan had. ‘Anders zou je niet wakker worden.’

Ik werkte me op een elleboog omhoog en keek haar fronsend aan. ‘Heb je dat geprobeerd dan?’

‘Nee. Dat weet ik uit ervaring.’ Toen ik mijn ogen ten hemel sloeg, boog ze zich naar me toe en fluisterde: ‘Ik heb een advertentie gevonden voor een nieuwe baan voor je.’

Ik kwam er pas achter wat die baan van Lisa inhield toen mijn shift was afgelopen. Ik had haar na haar mededeling het restaurant uit gejaagd, voordat ik door haar toedoen meneer Hu weer op mijn dak kreeg omdat ik tijdens mijn pauze zat te lanterfantten. Ik wist dat ze thuis op me zat te wachten. Het was al laat toen mijn vader en ik bij ons appartement aankwamen, maar Lisa probeerde altijd op te blijven. Als ze in slaap viel, werd ze weer wakker zodra ze ons binnen hoorde komen, want ze wilde altijd zeker weten dat we veilig waren thuisgekomen.

‘Wat kan er in Chinatown nou gebeuren?’ had ik haar een keer gevraagd.

‘Zakkenrollen, messentrekken, berovingen, bendeoorlogen,’ had ze geantwoord.

Daar zat wat in. Ze was pas elf, maar Lisa was altijd al vroegrijp geweest. Ik keek wel eens naar haar terwijl ze sliep en dan wilde ik dat ik haar kon behoeden voor het leven dat ik leidde. Ik had haar op z’n minst onwetend willen houden over hoe moe ik meestal was, maar ze liet zich niet bedotten. Hoe vaak ik ook tegen haar zei dat ik het prima vond om bordenwasser te zijn, Lisa probeerde altijd nieuwe kansen voor me te vinden.

Ik vond het eerlijk gezegd niet zo erg. Ik verlangde niet naar een nieuwe baan of een ander huis, maar naar een heel ander leven; ik wilde niet het waar, maar het hoe van alles veranderen. Sommige mensen droomden ervan om ergens anders naartoe te gaan; ik droomde ervan iemand anders te zijn. Iemand die niet altijd onder aan haar klas had gebungeld. Iemand die zelfverzekerd was, elegant en mooi – zoals mijn moeder was geweest, zoals Lisa zou worden als ze groot was. Lisa leek namelijk wel op mijn moeder, van de lichte blos onder haar huid tot die voortglidende gratie als ze rende. Ik keek wel eens naar Lisa en mijn vader en vroeg dan in stilte aan de goden: ‘Zou ik in mijn volgende leven alstublieft niet in zo’n knappe familie geboren hoeven worden?’ Het viel niet mee om een koe tussen de gazellen te zijn.

Elke avond als we mijn vader welterusten hadden gewenst en hij zich in zijn piepkleine kamertje, meer een kast, terugtrok, vouwden Lisa en ik het plastic tafeltje in de woonkamer op en zetten het in de hoek. Mijn matras, waar de lakens los aan hingen, stond altijd tegen de muur aan. We persten hem tussen de bank en de drie televisietoestelletjes die tegen de andere muur op elkaar gestapeld stonden. Alleen het bovenste toestel deed het, maar mijn vader kon het nooit over zijn hart verkrijgen om de andere weg te gooien, aangezien die heel duur waren geweest. ‘Die komen ooit nog wel van pas,’ zei hij. Daarna trokken we de versleten patchworklap van de bank, zodat de schroeiplek te zien was die ik gemaakt had toen ik het strijkijzer er een keer op had laten staan. We bedekten de bank met een laken en legden dan Lisa’s kussen en deken erop, die ik met veel moeite uit restjes aan elkaar genaaid had. Ze was al bijna zo lang dat ze niet meer op de korte bank paste, en ik wist niet wat we dan zouden moeten.

Hoewel ik Lisa bezwoer dat ze moest slapen voordat mijn vader en ik thuiskwamen, verheugde ik me stiekem op die rustige

momenten 's avonds laat: Lisa die op de bank lag en ik op mijn matras op de vloer onder haar, terwijl we voor we gingen slapen nog wat kletsten en lazen.

'Hoe was het vandaag met oom Henry en tante Monica?' vroeg ik.

Ze trok een lelijk gezicht en zei: 'Goed.'

'Je moet niet zo ondankbaar zijn,' zei ik. 'We mogen...'

Ze maakte mijn zin voor me af: '... blij zijn dat ze me gratis slavenarbeid in de praktijk van oom Henry laten doen onder het mom dat ze voor me zorgen. Ik weet het.' Oom Henry was in Chinatown een bekende arts in de traditionele Chinese geneeskunde. Lisa hielp na school tot sluitingstijd in zijn praktijk met werkjes als dossiers opruimen en schoonmaken, en daarna kwam ze naar huis. Nu het zomervakantie was, werkte ze er fulltime.

Ik grijnsde – ik kon er niets aan doen. 'Hoe komt het dat je zo onhebbelijk bent geworden?'

'Net zoals jij zo moralistisch bent geworden.'

We staken onze tong naar elkaar uit, hoewel ik wist dat ik daar veel te volwassen voor was.

'En ik dacht nog wel dat jij dokter wilde worden,' zei ik.

'Ik weet het.' Ze zuchtte. 'Het is een goede ervaring voor me, ook al is hij geen westerse dokter.'

'Kom, ga lezen,' zei ik, en ik gaf haar de paperback.

Elke avond las Lisa me voor we gingen slapen voor uit *Pilgrim's Progress*. Ik was eigenlijk begonnen met het haar voor te lezen, maar het kostte me zo veel moeite dat zij het had overgenomen. Op school had bij herhaling 'gebrek aan motivatie' op mijn rapport gestaan, maar mijn leraren hadden geen idee hoeveel uur ik 's avonds boven mijn leerboeken zat te zwoegen. Mijn lerares Engels uit de vierde had ons de lijst met de honderd beste klassiekers gegeven en ik was nog steeds vastbesloten om die hele lijst door te werken. Ik had met moeite een voldoende

voor Engels gehaald, en de lerares besteedde niet echt aandacht aan me, behalve om me te vragen of ik niet wat meer mijn best wilde doen, maar uit de verte aanbad ik haar, met haar gevatheid, haar wilde haar en gesticulerende handen. Ik durfde haar nooit te vertellen hoe ik thuis ploeterde om haar boeken te lezen en dat ik na vele uren pas halverwege de opdracht was. Vanaf het moment dat Lisa begon te lezen, vloeiend en met gemak, zag ik het verschil tussen ons wel. Ik mocht dan een in Amerika geboren Chinees zijn, met lezen was Engels net een vreemde taal voor me.

Mijn leraren wilden altijd met mijn vader praten, maar hij durfde nooit naar die oudergesprekken te gaan. Hij was bang dat zijn Engels te slecht was en ik denk dat hij zich door hen geïntimideerd voelde. Hij was zich als noedelmaker bewust van zijn gebrek aan opleiding. Zijn broer, oom Henry, was de oudste zoon en had een zeer grondige opleiding in de traditionele Chinese geneeskunde gevolgd, hoewel hij geen medische graad had. Voor mijn vader was geen geld meer geweest. Ik had een keer de vader van een andere leerling op school met een docent in discussie zien gaan voor zijn kind. Heel even had ik mezelf wijsgemaakt dat het mijn vader was en mijn hart had een sprongetje gemaakt. Tante Monica was een keer in plaats van mijn vader naar school gekomen. Ze zei tegen mijn leraren dat ik thuis meer moest helpen en dat het een schande was dat mijn vader bijna altijd kookte. Toen ik dat aan mijn vader vertelde, weigerde hij voortaan beleefd alle hulp van haar. Daarom zorgde ik er wel voor dat ik tegenwoordig naar alle oudergesprekken voor Lisa ging.

Lisa sloeg *Pilgrim's Progress* open en begon te lezen. Ik deed mijn best om goed te luisteren. Mijn armen en benen waren zwaar, mijn rug deed pijn van de hele tijd over de gootsteen gebogen staan. Ik was blij dat ik lag. Voor ik het wist tikte Lisa me weer op mijn hoofd.

‘Waarom doe je dat?’ protesteerde ik. Ik probeerde te doen alsof ik de hele tijd klaarwakker was geweest.

‘Ik dacht dat we dit lazen om er iets van op te steken,’ zei Lisa. ‘Hoe kan dat nou als je slaapt?’

‘Ik slaap niet.’ Ik zweeg even. ‘Niet meer in elk geval. En jij steekt er toch iets van op?’

‘Mag ik je voor je weer onder zeil gaat even vertellen over die nieuwe baan voor je?’

Ik kreunde. ‘Hou toch eens op met zo optimistisch te doen. Je weet dat ze me toch bijna nooit aannemen. En als ze dat wel doen, word ik weer ontslagen.’

‘Dat komt alleen maar doordat je de juiste baan nog niet gevonden hebt. Moet je dit zien.’ Lisa gaf me een stukje papier dat ze uit een Engelstalige krant had gescheurd, waarschijnlijk in haar schoolbibliotheek. Mijn vader kocht Chinese kranten, die Lisa noch ik kon lezen.

Ik keek even naar het knipsel en ging toen rechtop zitten. Ik las de advertentie hardop voor: ‘Gevraagd: receptioniste voor ballroomdansschool.’

‘Een dansschool,’ zei Lisa zacht.

‘Ze nemen me toch nooit aan,’ herhaalde ik. ‘Ik ben een heel slechte receptioniste, weet je nog?’ Ik had een paar keer geprobeerd om buiten Chinatown te gaan werken, maar de telefoons die ik moest beantwoorden hadden allemaal vreselijk veel knoppen. Ik begreep niets van de computer, aangezien we er thuis geen hadden en ik op school maar een paar uur had geoeftend. Maar het ergste was nog wel dat ik afspraken moest opschrijven. Daarbij maakte ik nog de meeste fouten.

De vorige keer was ik maar een paar dagen receptioniste geweest, bij een accountancykantoor. Het was een klein, krenterig bedrijfje, en toen er een belangrijk pakket in het centrum bezorgd moest worden, stuurden ze mij ernaartoe in plaats van het een koerier te laten doen. Een grote vergissing. Zoals ge-